

Projekt

z dnia 9 grudnia 2015 r.
Zatwierdzony przez

2015-104291

**Uchwała Nr
Rady Miasta Rybnika**

z dnia 2015 r.

**w sprawie przyjęcia Indywidualnego Programu Usamodzielnienia dla Miasta Rybnika na lata 2015 -
2023**

Na podstawie:

- art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 163 ze zm.),
- art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1515 ze zm.)

na wniosek Prezydenta Miasta, po zaopiniowaniu przez Komisję Zdrowia i Pomocy Społecznej,

Rada Miasta Rybnika

uchwała:

§ 1. Przyjąć *Indywidualny Program Usamodzielnienia dla Miasta Rybnika na lata 2015-2023*, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Odpowiedzialnym za wykonanie uchwały jest Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miasta Rybnika
z dnia 2015r.

**INDYWIDUALNY PROGRAM USAMODZIELNIENIA
DLA MIASTA RYBNIKA**

NA LATA 2015-2023

RYBNIK 2015

Spis Treści

WSTEP.....	3
1. Opis sytuacji problemowej.....	4
2. Cele Programu.....	9
3. Wskaźniki.....	9
4. Grupy docelowe	11
5. Sposób i metody realizacji	11
6. Zadania.....	13
6.1. Zadanie I. Aktywna Integracja	13
6.1.1. Stworzenie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia dla Miasta Rybnika.....	13
6.1.2. Realizacja Programu - 1.01.2016-12.2017.....	13
6.1.3. Ocena realizacji działań w ramach Programu.....	13
6.2. Zadanie II. Zasiłki	13
6.3. Zadanie III. Instrumenty reintegracji zawodowej	14
6.3.1. Organizacja staży zawodowych	14
6.3.2. Organizacja szkoleń zawodowych	14
6.3.3. Trener pracy	14
6.3.4. Monitorowanie działań zmierzających do podjęcia pracy	14
6.4. Zadanie IV. Zarządzanie, organizacja oraz promocja Programu	14
7. Budżet Programu.....	14
8. Harmonogram Programu.....	16
9. Zasoby niezbędne do uzyskania założonych celów, realizatorzy i podział odpowiedzialności	17

WSTĘP

Co roku blisko sześć z prawie 70 tys. wychowanków domów dziecka, rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo - wychowawczych osiąga pełnoletniość¹. Część, ucząc się dalej, pozostaje jeszcze przez jakiś czas - do 25 roku życia - w pieczy zastępczej, część decyduje się rozpocząć samodzielne życie, nawet mimo braku wsparcia rodziny naturalnej. Jednak wychowankowie z rodzin zastępczych i domów dziecka, gdy opuszczają pieczę często mają problemy z najprostszymi sprawami: ze zrobieniem zakupów, gospodarowaniem pieniędzmi, gotowaniem. Są też bardziej narażeni na bezdomność, bezrobocie, wejście w konflikt z prawem. Dlatego tak ważna jest skuteczna pomoc państwa w ich usamodzielnianiu, aby znaleźli swoje miejsce w społeczeństwie.

W informacji o wynikach kontroli w zakresie pomocy w usamodzielnianiu się pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej wykazano szereg problemów pojawiających się w momencie usamodzielniania tej grupy młodych ludzi. Rozwiązania w zakresie pomocy w usamodzielnianiu się pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, które zostały wprowadzone z dniem 1 stycznia 2012 r. ustawą *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, „sprowadzają się głównie do doraźnej pomocy finansowej, utrzymywanej na minimalnym poziomie, który młodym osobom u progu dorosłego życia, nie zapewnia bezpiecznych warunków rozwoju. Jednocześnie z ustaleń kontroli wynika, że nie istnieje skuteczny system pomocy dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej” Duża część wychowanków pieczy zastępczej nie staje się samodzielną, lecz po prostu z jednej formy pomocy przechodzi pod inną: korzysta z pomocy społecznej i zasiłków dla bezrobotnych.

Usamodzielnianie wychowanka placówki opiekuńczo-wychowawczej czy rodziny zastępczej to bardzo trudny proces, który wymaga odpowiedniego przygotowania pracowników pieczy zastępczej oraz współpracy interdyscyplinarnej wszystkich elementów systemu opieki nad dzieckiem i rodziną². Indywidualny Program Usamodzielnienia dla Miasta Rybnika jest okazją wsparcia działań na rzecz osób usamodzielnianych, które prowadzą do usamodzielnienia się tej grupy społecznej. Działania podejmowane w ramach Programu mają na celu podniesienie funkcjonowania społecznego i zawodowego oraz integrację społeczną osób usamodzielnianych. W tym celu zastosowane będą instrumenty aktywnej integracji, które dostosowane będą do indywidualnych potrzeb wychowanków. Oprócz planowania ścieżki rozwoju zawodowego, kładziony nacisk będzie na przygotowanie ludzi młodych do samodzielności, w szczególności w zakresie gospodarowania własnym budżetem, prowadzenia gospodarstwa domowego, komunikacji międzyludzkiej, wzbudzania aktywności i brania odpowiedzialności za swoje czyny. Pomimo rozpoznanych potrzeb i posiadanej kadry, realizacja takich kompleksowych działań reintegracyjnych nie byłaby jeszcze długo możliwa bez wsparcia ze strony finansowej Unii Europejskiej.

¹ Informacja o wynikach kontroli, Pomoc w usamodzielnianiu się pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, KPS-4101-001-00/2014 Nr ewid. 189/2014/P/14/45/KPS, www.nik.gov.pl, str.7

² Sytuacja wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz rodziny zastępcze na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, Toruń 2013,s.2

1. Opis sytuacji problemowej

Proces usamodzielniania wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze ma na celu przygotowanie ich do pełnienia różnych samodzielnych ról społecznych³. Celem usamodzielniania wychowanka jest włączenie go do społeczeństwa, wyposażenie go w plan na życie, w umiejętności i narzędzia pozwalające ten plan realizować.

Zasady i formy pomocy w usamodzielnieniu wychowanków pieczy zastępczej zarówno instytucjonalnej jak i rodzinnej określa ustawa *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* z dnia 9 czerwca 2011 roku, a dokładnie zapisy w artykułach 37, 140-153 oraz 240 niniejszej ustawy.

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletniości, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, zwanej „osoba usamodzielniana”, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu przyznaje się pomoc na:

1. **kontynuowania nauki** – (nie później niż do 25 roku życia) wysokość pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki wynosi nie mniej niż 500zł miesięcznie (a dla wychowanków, którzy rozpoczęli proces usamodzielniania przed dniem 1 stycznia 2012 roku t.j. przed dniem wejścia w życie ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* wysokość pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki wynosi 494,10zł - zgodnie z art. 240 w/w ustawy);
2. **usamodzielnienie** – (nie później niż do 26 roku życia) wysokość pomocy pieniężnej na usamodzielnienie jest zależna od okresu przebywania wychowanka w pieczy zastępczej i tak:
 - jeżeli wychowanek niezawodowej rodziny zastępczej, zawodowej rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawczej lub regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej przebywał w w/w formy pieczy zastępczej w okresie od roku do dwóch lat to wysokość pomocy pieniężnej na usamodzielnienie wynosi nie mniej niż 1.650 zł, jeżeli jest to okres od dwóch do trzech lat – nie mniej niż 3.300 zł, a jeżeli jest to okres powyżej trzech lat to kwota pomocy pieniężnej na usamodzielnienie wynosi nie mniej niż 6.600 zł;
 - jeżeli wychowanek spokrewnionej rodziny zastępczej przebywał w niej przez okres przynajmniej trzech lat to wysokość pomocy pieniężnej na usamodzielnienie wynosi nie mniej niż 3.300 zł;
 - w przypadku wychowanków, którzy usamodzielnili się przed dniem 1 stycznia 2012 roku, wysokość pomocy pieniężnej na usamodzielnienie przedstawia się następująco:
 - a) 1.647 zł dla osoby usamodzielnianej, której okres pobytu w pieczy zastępczej wynosił od roku do dwóch lat;
 - b) 3.294 zł dla osoby usamodzielnianej, której okres pobytu w pieczy zastępczej wynosił od dwóch do trzech lat;
 - c) 4.941 zł dla osoby usamodzielnianej przebywającej w rodzinie spokrewnionej rodzinie zastępczej powyżej trzech lat;
 - d) 6.588 zł dla osoby usamodzielnianej, której okres pobytu w niezawodowej rodzinie zastępczej, zawodowej rodzinie zastępczej oraz placówce opiekuńczo-wychowawczej wynosi powyżej trzech lat;
3. **zagospodarowanie** – (nie później niż do 26 roku życia) wysokość pomocy na zagospodarowanie wynosi nie mniej niż 1.500 zł i nie mniej niż 3.300 zł w przypadku wychowanka legitymującego się umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności (natomiast kwota pomocy pieniężnej na zagospodarowanie dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą przed wejściem w życie ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* wynosi nie więcej niż 4.941 zł, a w przypadku wychowanka legitymującego się umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności jest to równowartość kwoty 4.941 zł).

Ponadto osobom usamodzielnianym zgodnie z ustawą o *wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* udziela się pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, a także zatrudnienia oraz zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Warunkiem przyznania pomocy na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki jest posiadanie przez osobę usamodzielnianą zatwierdzonego programu usamodzielnienia, który wychowanek opracowuje wraz z opiekunem usamodzielnienia (osobą wyznaczoną na rok przed osiągnięciem przez wychowanka pełnoletniości) na miesiąc przed osiągnięciem pełnoletniości i przedkłada do zatwierdzenia w powiatowym centrum pomocy rodzinie, na terenie którego przebywał przed umieszczeniem w pierwszej formie pieczy zastępczej.

Program usamodzielnienia powinien zawierać:

- a) zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia;
- b) sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych;
- c) pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Przedstawiając problematykę dotyczącą wychowanków usamodzielnianych, należy pamiętać o jeszcze jednej grupie wychowanków, którzy są objęci procesem usamodzielnienia, a mianowicie są to wychowankowie opuszczający domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę i młodzieżowe ośrodki wychowawcze, dla których to ustawa o *pomocy społecznej* z dnia 12 marca 2004 roku określa zasady i formy pomocy w usamodzielnieniu. Zgodnie z wyżej wspomnianą ustawą wychowankowie usamodzielniani zostają objęci pomocą mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą:

1. **pieniężną na usamodzielnienie** – wysokość pomocy pieniężnej na usamodzielnienie także jest zależna od okresu przebywania w w/w placówkach i wynosi:
 - a) 1772 zł dla okresu od roku do dwóch lat;
 - b) 3.544 zł dla okresu od dwóch do trzech lat;
 - c) 166 zł dla okresu powyżej trzech lat;
 - d) 6.888 zł dla okresu powyżej trzech lat dla wychowanków opuszczających domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie;
2. **pieniężną na kontynuowanie nauki** – wysokość pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki wynosi 516,60 zł;
3. **w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych;**
4. **w uzyskaniu zatrudnienia;**
5. **na zagospodarowanie** – w formie rzeczowej – wartość pomocy na zagospodarowanie nie może przekroczyć kwoty 5.166 zł, natomiast w przypadku wychowanków usamodzielnianych będących osobami niepełnosprawnymi w stopniu umiarkowanych lub znacznym jest to równowartość kwoty 5.166 zł.

Podobnie jak w przypadku osób usamodzielnianych będących wychowankami pieczy zastępczej, tak i wychowankowie wyżej wspomnianych placówek, aby móc otrzymać pomoc z tytułu usamodzielnienia muszą opracować wraz z opiekunem usamodzielnienia indywidualny program usamodzielnienia i przedstawić go w powiatowym centrum pomocy rodzinie właściwym ze względu na miejsce zamieszkania wychowanka przed umieszczeniem w placówce. Indywidualny program usamodzielnienia powinien zawierać:

- 1) współdziałania i wspierania osoby usamodzielnianej w kontaktach z rodziną i środowiskiem;
- 2) uzyskania wykształcenia zgodnego z możliwościami i aspiracjami osoby usamodzielnianej;
- 3) uzyskania kwalifikacji zawodowych;
- 4) pomocy w ustaleniu uprawnień do ubezpieczenia zdrowotnego;
- 5) osiedlenia się osoby usamodzielnianej w powiecie innym niż miejsce zamieszkania przed umieszczeniem

w placówce;

- 6) pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w szczególności przez:
 - a) umożliwienie zamieszkania w mieszkaniu chronionym przez czas określony;
 - b) całkowite lub częściowe pokrycie wydatków związanych z wynajmem pokoju;
 - c) ułatwienie uzyskania mieszkania socjalnego z zasobów gminy;
 - d) umożliwienie osobie usamodzielnianej uczącej się w gimnazjum, szkole ponadgimnazjalnej lub ponadpodstawowej zamieszkania w bursie lub internacie do czasu ukończenia nauki;
 - e) całkowite lub częściowe pokrycie osobie usamodzielnianej studiującej w szkole wyższej wydatków związanych z zakwaterowaniem;
- 7) podjęcia zatrudnienia;
- 8) pomocy w uzyskaniu przysługujących świadczeń.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że zapewnienie warunków materialnych wychowankom nie wystarczy do sukcesu usamodzielnienia³. Nawet w przypadku zapewnienia potrzeb bytowych, usamodzielnieniu towarzyszy poczucie lęku, odrzucenia i osamotnienia. Brak wsparcia emocjonalnego i społecznego powoduje wyższe koszty społeczne w przyszłości. Przeprowadzana kontrola wykazała, że powinno uwzględnić się:

- a) „Przeprowadzanie na wstępnym etapie procesu usamodzielnienia wychowanków całościowej oceny sytuacji osobistej, rodzinnej, materialnej oraz zdrowotnej wychowanka oraz jego predyspozycji, w tym konsultacji z psychologiem oraz doradcą zawodowym, jako podstawy do zaplanowania indywidualnego procesu usamodzielniania, np. z wykorzystaniem wywiadu środowiskowego;
- b) Prowadzenie specjalnych kursów oraz treningów, jeszcze w okresie pobytu w pieczy zastępczej, przygotowujących młodych ludzi do samodzielności, w szczególności w zakresie gospodarowania domowym budżetem, dbania o zdrowie, prowadzenia gospodarstwa domowego, komunikacji międzyludzkiej, itp.;
- c) Odpowiednie wsparcie psychologiczne i społeczne wychowanków, np. poprzez tworzenie grup wsparcia, organizowanie działań integracyjnych;
- d) Określenie zadań opiekuna usamodzielnienia oraz stworzenie warunków dla skutecznego pełnienia tej funkcji, w szczególności poprzez nadanie odpowiednich uprawnień, np. do uzyskiwania informacji o postępach w nauce wychowanka, jak również odpowiednie przygotowywanie opiekunów, w tym, w zakresie umiejętności nawiązywania trwałego kontaktu z wychowankiem oraz skutecznego motywowania do aktywności, jak również zapewnienie mu niezbędnego wsparcia specjalistów i urzędników;
- e) Zapewnienie dodatkowej pomocy osobom kontynuującym naukę, takiej jak dostęp do pomocy naukowych (internet, podręczniki);
- f) Przeprowadzanie okresowej oceny efektów funkcjonowania rozwiązań w zakresie wspierania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej w celu ich doskonalenia”.

W Raporcie z badania fokusowego mającego na celu identyfikację potrzeb, barier i oczekiwań młodzieży usamodzielniającej się w wieku 16-25 lat z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, które powstało w ramach projektu „Od modelu do rozwiązań w pracy socjalnej z młodzieżą” zbadano jakie potrzeby widzą same osoby usamodzielniane⁴. Usamodzielniana młodzież w wieku 16-25 lat negatywnie oceniała sam proces usamodzielnienia, gdyż po pierwsze odbywał się zbyt późno i nie był procesem, który w pełni przygotował młodzież do samodzielności. Indywidualne Plany Usamodzielnienia były dla nich formalnością, która miała niewielkie przełożenie na rzeczywistość. Głównymi problemami tej grupy było uzyskanie mieszkania, trudność ze znalezieniem pracy, a także problem z niskim poczuciem własnej wartości i motywacją do działania. Podkreślali, że pomoc udzielana im przez instytucje była głównie materialna, a mają potrzebę wsparcia osobistego i emocjonalnego (w postaci np. psychologa, pedagoga itp.).

³ Informacja o wynikach kontroli, Pomoc w usamodzielnianiu się pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, KPS-4101-001-00/2014 Nr ewid. 189/2014/P/14/45/KPS, www.nik.gov.pl, s. 14- 15

⁴ Raport z badania fokusowego mającego na celu identyfikację potrzeb, barier i oczekiwań młodzieży usamodzielniającej się w wieku 16-25 lat z terenu województwa kujawsko pomorskiego, s.21

Ciekawym wynikiem badań było wskazanie przez młodzież braku potrzeby posiadania opiekuna procesu usamodzielnienia (gdyż jest czynnikiem ograniczającym ich wolność i swobodę). Z drugiej strony wskazywali także na konieczność powołania asystenta usamodzielniania, który jako osoba z zewnątrz obiektywnie patrzy na sytuację, jest profesjonalna oraz zaangażowana, najlepiej gdyby była to osoba specjalnie wyznaczona do tej funkcji. Samo usamodzielnienie miałoby wiązać się z nabyciem umiejętności zawodowych, komunikacyjnych i kompetencji społecznych.

Z danych Działu Pieczy Zastępczej Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku wynika, że liczba osób usamodzielnianych w przeciągu ostatnich lat jest na podobnym poziomie. Osób usamodzielnianych w roku 2012 było 107, w 2013 - 112, a w 2014 - 111 osób. Natomiast z pomocy na usamodzielnienie w formie pieniężnej oraz pracy socjalnej skorzystało w tym roku 117 wychowanków (stan na dzień 26.10.2015 r.). Prawdopodobieństwo zmniejszenia ilości osób usamodzielnianych na przełomie najbliższych lat jest małe. Tabela nr 1 wskazuje liczbę młodzieży w wieku 16 lat i więcej, którzy są objęci różnymi formami pieczy zastępczej i najbliższej przyszłości mogą wejść w indywidualny program usamodzielnienia.

Tabela nr 1. Liczba osób w wieku 16 lat i więcej, którzy są w różnych formach pieczy zastępczej

Liczba osób w wieku 16 lat i więcej, którzy są w różnych formach pieczy zastępczej	
Formy pieczy zastępczej	liczba osób
Placówki opiekuńczo-wychowawcze w Mieście Rybniku	36
Placówki opiekuńczo-wychowawcze poza Miastem Rybnik	19
Rodziny zastępcze	91

Źródło: Działu Pieczy Zastępczej Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku

Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku dysponuje dwoma mieszkaniem chronionymi, do których są kierowani usamodzielniani wychowankowie, którzy po opuszczeniu placówki opiekuńczo-wychowawczej lub rodziny zastępczej nie mają możliwości powrotu do rodziny naturalnej, lub też nagle znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej uniemożliwiającej im znalezienie własnego lokalu mieszkalnego. W 2014 roku z możliwości zamieszkania w mieszkaniu chronionym skorzystało 7 osób usamodzielnianych.

Z przeprowadzonego wywiadu z pracownikiem Działu Pieczy Zastępczej wynika, że jest ogromna potrzeba udzielenia kompleksowego wsparcia. Zdobyte nowe doświadczenia podczas realizacji projektu „Mała szkoła dorosłości”, który był współfinansowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, wskazały główne potrzeby osób usamodzielnianych. Pomoc oferowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej (zarówno finansowa, rzeczowa, jak i w formie indywidualnej pracy socjalnej) jest niewystarczająca do pełnego życiowego usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. Problemem jest bardzo niska wiedza wychowanków o funkcjonowaniu w życiu społecznym, o obowiązujących normach i zasadach współżycia społecznego, a także o przysługujących im prawach i obowiązkach jako obywatela i pracownika. Ponadto z obserwacji wynika, że usamodzielniani wychowankowie nie posiadają umiejętności radzenia sobie w sytuacjach życia codziennego. Niedostatki tej wiedzy i umiejętności mogą przyczyniać się do poczucia niewielkiego wpływu na swoje życie, lęku przed środowiskiem, a w konsekwencji do wytwarzania i utrwalania postaw wycofujących bądź roszczeniowych. Konieczne jest prowadzenie nauki praktycznego radzenia sobie w sytuacjach społecznych, nauka umiejętności interpersonalnych, nauka planowania budżetu, nauka przez doświadczenie podejmowania decyzji, brania odpowiedzialności za swoje działanie.

Program jest zgodny z:

1. ustawą z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 163 ze zmianami). Art. 3 ust. 2 ustawy stanowi: „*zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem*”;
2. Narodową Strategią Integracji Społecznej dla Polski. Celem Strategii jest: wspieranie integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie. Cel ten ma być osiągnięty przez: zachęcanie wszystkich obywateli do społecznej odpowiedzialności i aktywnego zaangażowania w walce przeciw społecznemu wykluczeniu, promowanie i motywowanie do działania przez same osoby zagrożone wykluczeniem lub wykluczone, promowanie i motywowanie do pracy społecznej na rzecz integracji swego środowiska, pomoc osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz samopomoc;
3. Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020, w którym obok ograniczania roli placówek opiekuńczo-wychowawczych i intensywnych działań na rzecz rozwoju pieczy zastępczej, kluczowe jest wspierania profilaktyka i praca z rodziną.
4. Strategią Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020, w której w celu strategicznym: *przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu*, wskazano cel szczegółowy: *prowadzenie i wspieranie działań na rzecz włączenia osób, rodzin i grup do życia społecznego*;
5. Strategią Polityki Społecznej dla Miasta Rybnika na lata 2009-2015, przyjętą Uchwałą Nr 489/XXXV/2009 Rady Miasta Rybnika z dnia 21 stycznia 2009 r., zgodnie z którą działania Programu przyczynią się do realizacji celu generalnego Strategii: *tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia, sprzyjającego rozwojowi społecznemu Rybnika i jego mieszkańców oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu*.
6. Lokalnym Programem Rozwoju Systemu Pomocy Rodzinie dla Miasta Rybnika na lata 2011-2016, celem 6 *Zintegrowanie oferty usług dla rodzin w ramach lokalnego systemu wsparcia*, gdzie wskazano cel szczegółowy „*Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych oraz pomocy i terapii psychologicznej adresowanych do rodzin oraz usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych*”.

2. Cele Programu

Tabela nr 2. Cele Programu

Podniesienie funkcjonowania społecznego i zawodowego, integracja społeczna osób usamodzielnianych z terenu Rybnika, w szczególności osób wymagających pełnego włączenia w życie społeczne w latach 2015-2023					
Cel szczegółowy	Wskaźnik pomiar celu*	Wartość wskaźnika**			Źródło weryfikacji/pozyskania danych do pomiaru wskaźnika oraz częstotliwość pomiaru***
		K	M	O	
Zdobycie umiejętności umożliwiających wejście na rynek pracy, nauka łączenia życia zawodowego z życiem rodzinnym, poprawa stanu zdrowia oraz podwyższenie statusu zawodowego poprzez zwiększenie kwalifikacji zawodowych	Liczba osób, które podwyższyły kwalifikacje poprzez kursy, szkolenia ułatwiające podjęcie zatrudnienia	1	3	4	Liczba certyfikatów, ankieta (początek i koniec realizacji wsparcia)
	Liczba osób, która zwiększyła wiedzę z zakresu poruszania się po rynku pracy - doradca zawodowy	14	4	18	Lista obecności z zajęć, ankieta (początek i koniec realizacji wsparcia)
Wzmocnienie potencjału osobowościowego poprzez zwiększenie motywacji do działania i wiary we własne siły, wytworzenie umiejętności interpersonalnych oraz poprawa funkcjonowania w społeczeństwie	Liczba osób, które podniosły kompetencje społeczne po udziale w Study Circle i programie mentoringowym	12	2	14	Liczba certyfikatów z uczestnictwa, opinia pracownika socjalnego (początek i koniec realizacji wsparcia)

* Wskaźniki pomiar celu dotyczy pierwszego okresu finansowania Programu – 2015 – 2017

** Wartość wskaźnika dotyczy pierwszego okresu finansowania Programu – 2015 – 2017

*** Źródło weryfikacji/pozyskania danych do pomiaru wskaźnika oraz częstotliwość pomiaru dotyczy pierwszego okresu finansowania Programu – 2015 – 2017.

3. Wskaźniki

Wskaźniki realizacji Indywidualnego Programu Usamodzielniania dotyczą pierwszego okresu finansowania Programu – 2015 – 2017:

1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w Programie - 15 kobiet i 5 mężczyzn łącznie 20 osób,

Weryfikacja statusu osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w Programie będzie następowała poprzez zbadanie w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie czy osoba lub rodzina:

- a) korzysta ze świadczeń pomocy społecznej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej lub kwalifikuje się do objęcia wsparciem przez pomoc społeczną, tj. spełnia co najmniej jeden z warunków określonych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej (sposób pomiaru: zaświadczenie z ośrodka pomocy społecznej lub oświadczenie uczestnika),

- b) posiada orzeczenie niepełnosprawności - sposób pomiaru: odpowiednie orzeczenie lub innym dokument poświadczający stan zdrowia,
- c) i/ lub korzysta z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 – (sposób pomiaru: oświadczenie uczestnika).

2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskają kwalifikacje po opuszczeniu Programu - 1 kobiety, 3 mężczyzn, łącznie 4 osoby.

Wskaźnik pomiaru celu mierzony dwukrotnie - na rozpoczęcie udziału z projekcie w celu określenia stanu wyjściowego i na zakończenie udziału w projekcie w celu dokonania oceny wzrostu kwalifikacji.

Źródłem weryfikacji i pozyskania danych do pomiaru wskaźnika jest wywiad skategoryzowany pracownika socjalnego na wejście i zakończenie udziału w projekcie oraz ankieta przed i po zakończeniu udziału w projekcie pozwalająca zbadać postęp społeczno-zatrudnieniowy.

O osiągnięciu celu będzie świadczyć m.in.:

- a) wzmocnienie motywacji do podjęcia pracy,
- b) rozpoczęcie nauki,
- c) zwiększenie umiejętności pro - zawodowych,
- d) zwiększenie pewności siebie i własnych umiejętności,
- e) poprawa umiejętności rozwiązywania pojawiających się problemów,
- f) podjęcie wolontariatu,
- g) poprawa stanu zdrowia,
- h) ograniczenie nałogów,
- i) doświadczenie widocznej poprawy w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych.

3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu Programu - 13 kobiet, 3 mężczyzn, łącznie 16 osób.

Wskaźnik pomiaru celu mierzony dwukrotnie na rozpoczęcie udziału z projekcie w celu określenia umiejętności i wiedzy dotyczącej poszukiwania pracy i na zakończenie udziału w projekcie w celu dokonania oceny wzrostu działań zmierzających do podjęcia pracy. Źródłem weryfikacji i pozyskania danych do pomiaru wskaźnika będzie wywiad skategoryzowany pracownika socjalnego na wejście i zakończenie udziału w projekcie oraz ankieta przed i po zakończeniu udziału w projekcie pozwalająca zbadać postęp w poszukiwaniu pracy.

4. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu Programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 1 kobieta, 2 mężczyzn, łącznie 3 osoby.

Wskaźnik pomiaru celu następuje zgodnie z metodologią określoną dla efektywności zatrudnieniowej wskazaną w Wytocznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014 – 2020. O uzyskaniu rezultatu świadczyć będzie podjęcie pracy na podstawie stosunku pracy, stosunku cywilnoprawnego lub podjęcie działalności gospodarczej. Wskaźnik pomiaru celu mierzony będzie narastająco – od początku realizacji projektu w następujący sposób:

- a) na rozpoczęcie udziału w projekcie w celu określenia, czy w/w osoba w momencie rozpoczęcia udziału we wsparciu była bezrobotna lub bierna zawodowo;
- b) w momencie podjęcia pracy, na zakończenie przez uczestnika udziału w projekcie, ale nie później niż po upływie trzech miesięcy od zakończenia udziału w projekcie, w przypadku niepodjęcia pracy przez uczestnika projektu – nie wcześniej niż po upływie trzech miesięcy, następujących po dniu zakończenia udziału w projekcie.

Źródłem weryfikacji i pozyskania danych do pomiaru wskaźnika jest oświadczenie i dokumentacja uczestnika potwierdzająca status osoby na rynku pracy.

4. Grupy docelowe

Program w latach 2015 – 2017 jest skierowany łącznie do 20 osób usamodzielnianych, w tym młodzieży z ośrodków wychowawczych i socjoterapii (15 kobiet i 5 mężczyzn), ich rodzin oraz otoczenia zagrożonych wykluczeniem społecznym, wykluczonych i dyskryminowanych na rynku pracy, korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku. Przewiduje się zastosowanie w ramach Programu instrumentów aktywnej integracji z grupy instrumentów aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, społecznej i zdrowotnej. Zastosowane instrumenty zależne będą od indywidualnej sytuacji osoby objętej Programem i stworzonej ścieżki reintegracji. Wybór odpowiednich instrumentów będzie efektem współpracy pracownika socjalnego z uczestnikiem i partnerem projektu, jednakże zależność będzie także od konsultacji z doradcą zawodowym.

Nabór uczestników do projektu przeprowadza Ośrodek Pomocy Społecznej poprzez zamieszczenie ogłoszenia na stronach internetowych, plakaty, instytucje pomocowe i ważne dla kobiet, w szczególności Dział Pieczy Zastępczej udzielający pomocy tej grupie osób. Określony będzie termin naboru, który może zostać przedłużony z uwagi na taką konieczność.

Etap 1. Kryteria naboru formalne: zgłoszenie chęci udziału w projekcie w wyznaczonym terminie rekrutacji wypełnienie ankiety rekrutacyjnej.

Etap 2. Kryteria merytoryczne - Powołana komisja ds. rekrutacji wyodrębni grupę uczestników spełniającą kryteria - waga punktowa:

- a) spełnianie kryterium osoby usamodzielnianej,
- b) kobieta (uwzględnienie zasady równych szans),
- c) posiadanie statusu osoby nieaktywnej zawodowo, lub pracującego zagrożonego utratą pracy.

Etap 3. Rozmowa kwalifikująca kandydata na uczestnika projektu - waga punktowa:

- a) motywacja kandydata/ki do udziału w projekcie,
- b) sytuacja dotycząca obszaru jego wykluczenia,
- c) posiadanie własnych zasobów/ich brak do przezwyciężenia utrwalonej niekorzystnej sytuacji społeczno-zawodowej,
- d) występowanie wielowymiarowego wykluczenia społecznego.

Na podstawie indywidualnych rozmów w oparciu o diagnozę sytuacji komisji ds. rekrutacji dokona ostatecznej weryfikacji uczestnika. Końcowym etapem będzie podpisanie kontraktu socjalnego, umowy, zawierający zasady współdziałania w rozwiązywaniu problemów osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej oraz określenie planu reintegracji. Stworzona zostanie także lista rezerwowa uczestników, w razie potrzeby przeprowadzony będzie dodatkowy nabór.

5. Sposób i metody realizacji

W ramach Programu stosowane i finansowane będą instrumenty o charakterze aktywizacyjnym, mające doprowadzić do przywrócenia osób wykluczonych na rynek pracy oraz do ich integracji ze społeczeństwem, poprzez przywrócenie im zdolności lub możliwości zatrudnienia, uzyskanie wsparcia dochodowego oraz wyeliminowanie przeszkód napotykanymi przez osoby i rodziny w procesie dostępu do praw i usług społecznych, a przez to wspierających ich powrót do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Zestaw

instrumentów aktywnej integracji dostosowany będzie do potrzeb konkretnych uczestników Programu na postawie stworzonej ścieżki reintegracji.

W ramach Programu realizować się będzie usługi aktywnej integracji, których celem jest:

- a) odbudowa i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu (reintegracja społeczna) lub
- b) odbudowa i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy (reintegracja zawodowa) lub
- c) zapobieganie procesom ubóstwa, marginalizacji i wykluczenia społecznego.

Do w/w usług aktywnej integracji należą usługi o charakterze:

- a) społecznym, których celem jest nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej,
- b) zawodowym, których celem jest pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności pożądane na rynku pracy, pomoc w utrzymaniu zatrudnienia,
- c) edukacyjnym, których celem jest wzrost poziomu wykształcenia, dostosowanie wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy,
- d) zdrowotnym, których celem jest wyeliminowanie lub złagodzenie barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie lub powodujących oddalenie od rynku pracy.

W momencie realizacji zadań aktywnej integracji finansowane mogą być również:

- a) koszty opieki nad dzieckiem lub osobą zależną (na czas realizacji zajęć), poniesione przez osobę będącą uczestnikiem zajęć lub koszty zorganizowania zajęć z dziećmi lub osobami zależnymi osób będących uczestnikami zajęć,
- b) koszty pobytu dziecka uczestnika projektu w świetlicach i klubach,
- c) koszty ubezpieczenia zdrowotnego uczestnika projektu,
- d) koszty dojazdów uczestników projektu oraz osób z ich otoczenia, które korzystają z instrumentów aktywnej integracji, a w przypadku niepełnosprawnych uczestników ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności również ich opiekunów, związane z uczestnictwem w kursach, poradnictwie, szkoleniach, konsultacjach i innych zajęciach w ramach projektu, związanych z realizacją projektu,
- e) koszty wyżywienia dla uczestników projektu oraz osób z ich otoczenia, które korzystają z instrumentów aktywnej integracji, a w przypadku niepełnosprawnych uczestników ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności także ich opiekunów, podczas zajęć wynikających z zaplanowanej ścieżki reintegracji,
- f) kierowanie i sfinansowanie badań profilaktycznych lub specjalistycznych, w związku z możliwością podjęcia zatrudnienia,
- g) koszty ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków uczestników projektu.

6. Zadania

6.1. Zadanie I. Aktywna Integracja

6.1.1. Stworzenie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia dla Miasta Rybnika
przyjęcie Programu uchwałą Rady Miasta Rybnika – grudzień 2015 r.

6.1.2. Realizacja Programu - 1.01.2016 - 12.2017

- a) Zaplanowanie indywidualnej ścieżki reintegracji – w porozumieniu pracownika socjalnego z mentorem - Indywidualnego Programu Usamodzielniania – wsparcie dla każdego uczestnika: trener, psycholog, instrumenty zawodowo-edukacyjne;
- b) Kompleksowe wsparcie pracownika socjalnego – prowadzenie indywidualnej pracy z uczestnikiem, diagnoza oraz ewaluacja zachodzących zmian w porozumieniu z mentorem,
- c) Działania reintegracji społecznej dla uczestników projektu:
- d) organizacja i przeprowadzenie indywidualnego programu mentoringowego – wspieranie uczestnika w pokonywaniu bieżących i codziennych problemów, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji problemowych związanych z usamodzielnieniem się w nowym środowisku lokalowym, aktywizacja zawodowa i społeczna,
- e) organizacja i przeprowadzenie Study Circle – metoda kształcenia dorosłych w oparciu o idee grup samopomocowych, uzupełnia indywidualny program mentoringowy, (rozwijanie wiedzy, umiejętności i nauka rozwiązywania problemów, poszerzanie kompetencji psychospołecznych, rozwijanie umiejętności rozwiązywania problemów i przystosowaniu się uczestników do samodzielnego i aktywnego życia w społeczności lokalnej) – spotkania grup samopomocowych raz w miesiącu pod okiem moderatora, zapewnienie opieki nad dziećmi podczas trwania zajęć uczestników projektu będą realizowane zajęcia dla dzieci uczestników, zapewnienie posiłków, środków higieny osobistej uczestników projektu,
- f) Działania poprawiające funkcjonowanie społeczne, wewnątrz rodzinne, zmiana wizerunku kobiety w rodzinie, zwiększenie motywacji, pozwalające na budowanie zmian funkcjonowania uczestnika w środowisku lokalnym: (dla uczestników i najbliższego otoczenia): organizacja spotkań okolicznościowych, wyjście do kina.

6.1.3. Ocena realizacji działań w ramach Programu

W zakresie grupowym i indywidualnym, w trakcie trwania Programu oraz na zakończenie – grudzień 2017 r.

W ramach działań będzie realizowana zasada równości szans. Zajęcia dostosowane będą do potrzeb osób opiekujących się osobami zależnymi, godziny zajęć dopasowane będą do tych osób, zapewniona będzie także opieka nad osobą zależną podczas zajęć. Poruszony zostanie problem równości szans kobiet na rynku pracy, uświadamiana możliwość łączenia życia zawodowego z rodzinnym i społecznym oraz zwalczane indywidualne problemy z godzeniem życia zawodowego z rodzinnym).

6.2. Zadanie II. Zasiłki

W ramach Programu możliwe jest przyznanie świadczeń w formie zasiłków celowych, okresowych oraz świadczeń z tytułu kontynuacji nauki, zgodnie z ustawą o *pomocy społecznej*.

6.3. Zadanie III. Instrumenty reintegracji zawodowej

W ramach zadania znajdują się koszty związane z realizacją ścieżki reintegracji – uczestnik projektu zgodnie z w/w ścieżką będzie miał możliwość skorzystać z instrumentów reintegracji zawodowej.

6.3.1. Organizacja staży zawodowych

- skierowanie uczestnika na staż zawodowy

6.3.2. Organizacja szkoleń zawodowych

- skierowanie uczestnika na szkolenie zawodowe zgodnie z zapotrzebowaniem rynku pracy, umiejętnościami i możliwościami uczestnika (po diagnozie).

6.3.3. Trener pracy

- zajęcia indywidualne i grupowe dla uczestników projektu z zakresu doradztwa zawodowego, dokumentów aplikacyjnych, poruszania się na rynku pracy.

6.3.4. Monitorowanie działań zmierzających do podjęcia pracy

- zgodnie z indywidualnym zapotrzebowaniem uczestników.

6.4. Zadanie IV. Zarządzanie, organizacja oraz promocja Programu

Zadanie Zarządzanie, organizacja oraz promocja Programu ma na celu sprawną realizację Programu poprzez monitoring i ewaluację, co pozwoli na prawidłowe rozliczenie środków finansowych. Realizowane będą także wszelkie zadania związane z promowaniem realizowanych działań. W ramach zadanie realizowane będzie:

- a) obsługa administracyjno-księgową;
- b) promocja Programu;
- c) monitoring i ewaluacja Programu.

7. Budżet Programu

Budżet Programu zabezpieczony jest w ramach projektu „*Alternatywa*”, współfinansowanego w ramach Osi Priorytetowej IX *Włączenie społeczne* Działania 9.1 *Aktywna integracja* Poddziałania 9.1.6. Koszt Programu w latach 2015-2017 określony jest we wniosku o dofinansowanie projektu i wynosi 273 927,60 zł. Zakłada się także wsparcie ze strony sponsorów. Kwota przeznaczona na Program może ulec zmianie, ze względu na możliwe przesunięcia w ramach projektu „*Alternatywa*”, zgodnie z Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020. *Zadania: Zarządzanie, organizacja oraz promocja Programu* nie są wyszczególnione w ramach wyżej wymienionego budżetu, gdyż ujęte są w całości wniosku aplikacyjnego „*Alternatywa*” w ramach kosztów pośrednich.

Tabela nr 3. Budżet Programu

L.p.	Zadanie	Jedn. miary	Ilość	Cena jednostk.	Łącznie
				(w zł)	
AKTYWNA INTEGRACJA					
Wydatki lider - Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku					
1.	Zatrudnienie pracownika socjalnego - umowa o pracę - 1 etat	miesiąc	28	3 800,00 zł	106 400,00 zł
Wydatki partner - Stowarzyszenie "17-tka"					
2.	Zatrudnienie mentora - umowa o pracę - 3/4 etatu	miesiąc	24	3 075,00 zł	73 800,00 zł
3.	Zatrudnienie animatora Study Circle - zlecenie - 2x5h miesięcznie	godzina	240	40,00 zł	9 600,00 zł
4.	Zatrudnienie opiekuna dzieci Study Circle	godzina	120	30,00 zł	3 600,00 zł
5.	Zatrudnienie psychologa - terapeuta - umowa zlecenie	godzina	400	40,00 zł	16 000,00 zł
6.	Wyżywienie uczestników (w tym dzieci) na zajęciach	zestaw	480	15,00 zł	7 200,00 zł
7.	Zakup środków higieny dla uczestników	inne	480	5,00 zł	2 400,00 zł
8.	Zakup materiałów do realizacji spotkań grupowych (papiernicze dydaktyczne)	osoba	20	40,00 zł	800,00 zł
9.	Koszt wyjścia do kina	osoba	40	15,00 zł	600,00 zł
10.	Koszty spotkań okolicznościowych (wigilijka, mikołajki - 4 spotkania)	sztuka	4	400,00 zł	1 600,00 zł
Zasilki - wydatki lider - Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku					
11.	Zgodnie z potrzebami uczestników	osoba	10	100,00 zł	1 000,00 zł
Instrumenty reintegracji zawodowej - wydatki lider - Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku					
12.	Trener pracy	godzina	400	30,00 zł	12 000,00 zł
13.	Organizacja prac społecznie - użytecznych	godzina	1000	3,24 zł	3 240,00 zł
14.	Organizacja szkoleń zawodowych - zgodnie z potrzebami uczestników	osoba	10	1 000,00 zł	10 000,00 zł
15.	Organizacja staży zawodowych	miesiąc	24	997,40 zł	23 937,60 zł
16.	Koszt dojazdów na szkolenia, warsztaty	osoba	10	175,00 zł	1 750,00 zł
Zarządzanie, organizacja oraz promocja Programu - wydatki lider - Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku					
	Suma	-	-	-	273 927,60 zł

8. Harmonogram Programu

Tabela nr 4. Harmonogram realizacji Programu 2015 - 2017

Harmonogram realizacji Programu 2015 - 2017						
Rok		2015	2016		2017	
Półrocze		II	I	II	I	II
INDYWIDUALNY PROGRAM USAMODZIELNIENIA - Realizacja Programu - 12.2015 - 12.2017						
1	Zadanie I. Aktywna Integracja					
1.1	Stworzenie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia dla Miasta Rybnika					
1.2	Realizacja Programu					
1.2.1.	Zaplanowanie indywidualnej ścieżki reintegracji - w porozumieniu pracownika socjalnego z mentorem - Indywidualnego Programu Usamodzielniania - wsparcie dla każdego uczestnika: trener, psycholog, instrumenty zawodowo-educacyjne					
1.2.2.	Kompleksowe wsparcie pracownika socjalnego – prowadzenie indywidualnej pracy z uczestnikiem, diagnoza oraz ewaluacja zachodzących zmian w porozumieniu z mentorem					
1.2.3.	Działania reintegracji społecznej dla uczestników projektu					
1.2.4	Działania poprawiające funkcjonowanie społeczne, wewnątrz rodzinne, zmiana wizerunku kobiety w rodzinie, zwiększenie motywacji, pozwalające na budowanie zmian funkcjonowania uczestnika w środowisku lokalnym (dla uczestników i najbliższego otoczenia)					
1.3	Ocena realizacji działań w ramach Programu					
2	Zadanie II. Zasilki					
2.1	Wypłata zasiłków					
3	Zadanie III Instrumenty reintegracji zawodowej					
3.1	Organizacja staży zawodowych:					
3.2	Organizacja szkoleń zawodowych					
3.3	Trener pracy					

3.4	Monitorowanie działań zmierzających do podjęcia pracy					
4	Zadanie IV. Zarządzanie, organizacja oraz promocja Programu					
4.1	Zarządzanie, organizacja oraz promocja Programu					

Pierwsza część Programu realizowana będzie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2017 roku, w ramach projektu „Alternatywa”, współfinansowanego w ramach Osi Priorytetowej IX *Włączenie społeczne* Działania 9.1 *Aktywna integracja* Poddziałania 9.1.6. W następnych latach ponownie będzie się składać wniosek o dofinansowanie Programu.

9. Zasoby niezbędne do uzyskania założonych celów, realizatorzy i podział odpowiedzialności

Odpowiedzialność za realizację Programu przejmuje Zespół Pracy ze Społecznością Lokalną Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku, który zajmuje się realizacją całości projektu „Alternatywa”. Do realizacji Programu zaangażowani także zostaną pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku. Program w latach 2015 -2017 realizowany jest partnersko z Stowarzyszeniem „17-tka”. Korzystać się będzie również z pomocy organizacji pozarządowych, jednostek organizacyjnych Miasta, instytucji działających na terenie Rybnika oraz wolontariuszy, którzy dobrowolnie zobowiążą się do współpracy.